

Õ

Õunapuu (mdM *mar'lu*, mdE *umarina*).

Õunapuu on naiseliku ilu sümbol ning mordva mütoloogias tähistab ta maailma tasakaalu. Õunapuu kasvab legendikul keset suurt pimedat metsa. Tema oksad on laiali sirutatud, ta katab oma okstega terve taeva ja juurtega maa. Sellel puul kasvavad kahte värvi õunad: päiksetõusu pool punased, loojangu pool valged (omapärane päeva – soojus ja valgus – ning öö – külmus – sümbol). Pulmakommetes ja -lauludes võrreldakse neiu tee ääres kasvava õunapuuga.

Ebatavaline õunapuu kasvab ersa jumala Niškepazi valve all. Seda õunapuud ei näe keegi. Peale kuldjuukselise kuldsete tiibadega nektarit korjava mesilase ei saa seda keegi leida.

Ühes laulus otsustas südametu *pin'ä bajar* (mdM *pin'ä* 'koer, peni', *bajar* 'bojaar, härra') vägeva tamme taolise imeilusa ja hiigelsuure õunapuu maha raiuda. Õunapuu palub inimkeeli endale halastada, hoiatades bojaari, et kui ta tema maha raiub, siis puruneb puusild sellest üleminekul ja ta hobused hukuvad (nii juhtubki).

Aias enneaegselt kuivanud või sügisel uuesti õitsema läinud õunapuu usuti ennustavat peremehe või perekonnaliikme haigestumist või surma. Õunapuu maharaiumine oli keelatud. Väikse lapse matnud inimene ei tohtinud õunu süüa enne 28. augusti õunapäeva (mdM *Maren' Spas*; mdM *mar'* 'õun', vn *spas* 'Kristuse äraseletamise päeva – augustikuu kolme kirikupäeva nimetus õigeusu kirikus'), sest muidu ei jätku lapsele teises maailmas õunu.

Kirjandus: UPTMN 2. *Liritšeskie pesni* – 1965. Saransk.

Mordva mütoloogia

Tatjana Devjatkina

<http://www.folklore.ee/ri/pubte/ee/sator/sator8/>

ISBN 978-9949-490-16-5

Tartu 2012

Trükiis ilmunud: Tatjana Devjatkina. Mordva mütoloogia.
SATOR 8. Tartu 2008

Tõlge: Irina Orehhova, Nikolay Kuznetsov

Toimetanud: Mare Kõiva, Kadi Sarv

Küljendus: Liisa Vesik

Kujundus: Andres Kuperjanov

Kaanepilt: Juri Dõrin "Uneskõndija"

HTML: Diana Kahre

Originaal:

Tatjana Devjatkina *Mifologia Mordvõ*

Saransk: Krasnõi Oktjabr 1998

Sarjas Sator 2008. a ilmunud eestikeelset trükist toetas Eesti Hõimurahvaste Programm, Tartu Ülikooli Paul Ariste soomeugri põlisrahvaste keskus, EKM FO, SF 0030181s08

E-raamatu valmimist toetas: EKRM04-29 Eesti keele, kultuuri ja folkloori kasutusala laiendamine ja folkloori tutvustamine elektroonilistel infokandjatel.

© 2012 EKM FO rahvausundi ja meedia töörühm, EKM Teaduskirjastus